

sensus D. Thomæ, ut patet ex corpore articuli. Quid autem nomine scientiæ intelligat, non satis constat; potest enim intelligere, vel proprium habitum scientiæ in rigore sumptum (ut Cajet. illum intelligit, et videtur sane mens ejus), vel generaliter quemcunque habitum in intellectu acquisitum, sive sit species, sive quidvis aliud, de quo magis videntur procedere probations D. Thomæ.

2. Assertio ergo est, fuisse in anima Christi hujusmodi scientiam acquisitam, ne intellectus agens in Christo fuerit otiosus. Quæ ratio, ut constat, summum probat comparasse Christum alias species intelligibles per actionem intellectus agentis, eadem enim potest ad Adamum applicari. Sed de hac re infra disputandum est latius. Argumenta D. Thomæ solum procedunt contra priorem sensum quæstionis, et ideo difficultatem non habent.

DISPUTATIO XXV.

In tres Sectiones distributa.

DE TRIPLO SCIENCIÆ ANIMÆ CHRISTI QUOD QUÆSTIONEM AN EST.

Ostendimus disputatione precedentem, in Christo esse scientiam creatam. Sequitur ut videamus quotplex illa sit, tractaturi postea quid unaquæque sit, ordinem D. Thomæ sequentes. In hac vero quæstione non distinguemus actum et habitum scientiæ, supponentes eamdem esse de utroque rationem, ut ex fine precedentis disputationis constat.

SECTIO I.

Utrum anima Christi a principio creationis suæ fuerit beata.

1. Difficultas hujus quæstionis posita est in tempore quo Christus Dominus cœpit habere hanc scientiam. Nam, quod nunc illam habeat, et saltem a tempore mortis suæ illam haberet, de fide certum est, neque aliquem qui in Christum credat, invenio in hoc dubitasse, cum per mortem Christi aliis etiam iustis aperia sit janua cœli, ut infra ostendetur, et cum latroni ipse promiserit: *Hodie mecum eris in paradyso*, et cum gloriosa resurrectio corporis fuerit evidens testimonium glorie ipsius animæ. Quod ergo in quæstionem verti potest, solum est an in tempore vitæ mortalis hac eadem scientia potitus fuerit. Hæretici enim, qui Christo ignorantiam tribuunt mul-

tarum rerum quas prius non cognovit, et postea paulatim didicit, consequenter negant habuisse semper hanc scientiam beatam; in quem errorem multi ex hæreticis hujus temporis lapsi sunt, præsertim Lutherus, Calvinus et Zuinglius. Fundamenta eorum (si quæ esse possunt) statim attingemus.

2. Dico ergo primo, animam Christi Domini, etiam eo tempore quo fuit conjuncta corpori mortali, habuisse scientiam beatam. Ita sentiunt Theologi statim citandi. Et probatur testimoniis Scripturæ sacræ, quæ, licet per se singula non cogant, tamen simul sumpta, et adjunctis Patrum testimoniis, magnam fidem faciunt. Joan. 1: *Deum nemo vidit unquam. Unigenitus, qui est in sinu Patris, ipse enarravit*; ac si apertius diceret: *Unigenitus, qui videt, ipse enarravit*. Et sicut per humanitatem et dum in mortali vita viveret, enarravit, ita per eamdem humanitatem et eodem tempore vidit. Ita fere Augustinus, tractatn 8 in Joan.; et colligitur etiam ex Cyrillo, libro 1 in Joan., c. 22; et Chrysostomo, homilia 14 in Joan., cui consonant verba Christi, Joan. 3: *Quod scimus, loquimur, et quod vidi mus testamur*. Ubi aperte loquitur de se homine, et ad eumdem sensum exponitur quod statim subdit: *Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, Filius hominis, qui est in cœlo*. Ubi verbum *ascendit*, non est præsentis temporis, sed præteriti, ut constat ex verbo græco, ἀναβεβηνει; dicitur ergo Christus secundum humanitatem ascendisse, et esse in cœlo, non corporeo ascensu, sed visione beata; quia priori modo nondum ascenderat, neque ille ascensus potuit convenire Christo secundum divinitatem, quia in illam non cadit ascensus, ratione sui. Neque obstat quod ait: *Nemo ascendit, nisi qui descendit*. Quia non oportet ut ascensus et descensus secundum eamdem rationem vel metaphoram intelligantur; descendit ergo per incarnationem, ascendit per visionem. Unde non fuit prior ascensus quam descensus, sed, e contrario, prius descendit (scilicet, ordine naturæ) ut posset ascendere. Unde ibidem ait de illo Joannes: *Qui de cœlo venit, super omnes est, et quod vidit et audivit, hoc testatur*. Quæ verba eamdem vim habent quam præcedentia. Quod autem dicit: *Vidit et audivit*, non sunt diversa, sed eadem visio, auditio dicitur, ut significetur non habere illam ex vi humilitatis, sed ex infusione divina; est ergo illa auditio longe diversa ab ea quam nos habemus per fidem. Unde, veluti hoc ipsum inter-

DISPUTAT. XXV. SECT. I.

pretans, ait Christus, Joan. 6: *Omnis qui audi vit a Patre et didicit, venit ad me, non quia Patrem riederit quisquam, nisi is qui est a Deo*. Ac si diceret, non ita audiunt alii sicut Christus, qui videndo audit. Simile est illud Joan. 8: *Ego, quæ vidi apud Patrem, loquor. Et Joan. 12: Ubi ego sum, illic et minister meus erit, id est in gloria*. Et c. 14: *Ut ubi ego sum, et vos sitis*. Accommodatur etiam illud Psal. 40: *Beatum faciet illum in terra*; nam Psal. ille de Christo exponitur Joan. 13. Et confirmari potest, nam gloria Transfigurationis signum fuit gloriæ latentis in anima, ut Patres omnes tradunt, exponentes illud mysterium, ut infra, suo loco, videbimus. Ex dictis etiam testimoniis sumitur bona ratio, nam Christus futurus erat auctor divinæ doctrine, et doctor præcipiu[m] mysteriorum Dei; ergo oportuit ut non tantum audita, sed a se visa narraret. Sed hæc assertio magis cum sequenti confirmabitur.

3. *Christus a primo suæ conceptionis instanti scientiam et visionem habuit beatam*. — Dico ergo secundo: anima Christi vidit Deum a primo instanti creationis suæ. Ita docent Theologi omnes, in 3, d. 14; D. Thomas hic et infra, q. 15, art. 10, 34, a. 4; Can. late, lib. 12 de Locis, c. 14; et sequitur fere ex præcedenti conclusione, quia non est major ratio de uno tempore vitæ mortalis, quam de alio. Nam visio beata non magis impediri poterat in infantili corpore quam passibili, cum supra utriusque statum sit, et a neutro statu corporis pendeat. Alioqui vero fons et prima ratio illius visionis eadem fuit semper in Christo a principio conceptionis, scilicet, unio hypostatica. Et ita probatur optime hæc conclusio ex illo Joan. 1: *Vidimus gloriam ejus, gloriam quasi Unigeniti a Patre, plenum gratiae et veritatis*. Ubi indicatur (ut supra cum D. Thoma et Theologis) gloriam et plenitudinem gratiæ et veritatis datam esse Christo homini, quia est Unigenitus Patris; et ita esse veluti proprietatem manantem ab unione; ergo, sicut a primo instanti conceptionis ille homo fuit Unigenitus Patris, ita ex tunc habuit gloriam et gratiam consummatam in gloria et visione Dei. Ita colligitur ex Athanas., orat. 4 contra Arian., et in lib. de Salutari Christi adventu, et de humanitate Verbi; clarius et brevius, ex Damasc., l. 3 de Fide, c. 22, ubi propterea, inquit, eos, qui dicunt Christum verum incrementum in sapientia accepisse, consequenter negare unionem factam esse a primo illo carnis ortu; nam si tunc, inquit, facta

est, quid tandem afferri potest, quin omnibus prorsus sapientia gratiæque opibus affluerit? etc. Confirmari potest ex illo Jer. 31: *Femina circumdabit virum, scilicet, sapientia, ut supra, cum Hieronymo, exposuimus*; in Scripturis autem non dicitur hoc modo vir, nisi qui videt Deum; reliqui enim, ut parvuli existimantur, juxta illud 1 Cor. 13: *Postquam autem factus sum vir, evacuavi quæ erant parvuli*. Confirmatur secundo ex illo Psal. 21: *In te projectus sum ex utero*. Quæ verba de Christo intelligit Eusebius, libro 10 de Demonstratione Evangel., cap. ultimo. Et introducit Christum dicentem ad Patrem: *Ex tunc Deum meum jam videbam*. Denique accommodatur illud Psalm. 65: *Beatus quem elegisti et assumpisti*. Quod de humanitate Christi intellegit Augustinus, indicans in ipsa assumptione plenam fuisse gloria et beatitudine. Idem sentit lib. 83 Quæstion., q. 65, et libro 4 de Consensu Evangel., cap. ultimo, in fine. Ubi, cum dixisset nullum mortalem hominem posse in hac vita videre Deum, subdit: *Qua maxime proprietate distat a ceteris homo cuius susceptione Verbum caro factum est*. Denique Richardus de S. Victore, lib. 1 de Emmanuel., c. 22: *Quod nos, inquit, expectamus in consummatione, illi datum est in sua conceptione*. Ad hoc etiam confirmandum, afferri possunt omnia quæ supra adduximus super art. 12, quæst. 7 D. Thomæ, ex Patribus exponentibus locum Lucæ 2, *Proficiebat sapientia*, et docentibus non ita in se profecisse, ut aliquid denuo didicerit, de quo testimonio dicemus plura infra, quæst. 12. Afferri etiam possunt quæ disp. 18 et 22, de plenitudine gratiæ Christi, attulimus, quam a principio conceptionis obtinuisse probavimus. Denique afferri possunt quæ statim q. 10, art. 2 D. Thomæ, dicemus, de illo testimonio Matt. 13: *De illa die nemo scit, neque Filius*.

4. Ultimo addere possumus rationes. Prima, quæ ex dictis testimoniis Scripturæ sumitur, est, quia Christus semper fuit Filius Dei naturalis; ergo hæres; ergo possessor; neque enim tempore indigebat ad fruendum hereditate; neque interventura erat mors Patris, ut Filius in possessionem mitteretur; neque propter ætatem impediri poterat, ut supra ostensum est. Secunda, quia non est credibile divinam personam non statim ditasse natu ram suam omnibus donis gratiæ et gloriæ, et omnem contrariam imperfectionem ab anima sua abjecisse; carere autem felicitate, magna

est imperfectio quæ nec nobis erat necessaria, nec divinam personam decebat.

5. *Objectio.* — *Responsio.* — Dices : imo fuit nobis et ipsi necessaria propter majorem perfectionem, scilicet, ut sibi et nobis mereri posset, et pro nobis dolere et tristari. Respondet, quod ad ipsum attinet, melius ipsi fuisse semper fuisse beatum, quam beatitudinem mereri, præsertim cum beatitudinem quodammodo sibi connaturalem haberet ratione unionis. Adde, si oportuisset sibi mereri beatitudinem, potuisse hoc facere, etiam si nullo tempore ea caruisset, ut inferius, q. 19, ostendemus; unde, quod ad nos pertinet, potuit simul esse viator et comprehensor, et ita pro nobis mereri, et pro nobis satisfacere, et veram tristitiam et dolorem pro nobis suscipere, absque carentia beatitudinis. Tertia ratio sumitur ex D. Thoma hic, quia Christus est caput influens in omnes gratiam et gloriam; ergo debuit ipse multo magis esse ornatus gracia et gloria. Cui adde, quod a principio conceptionis fuit caput etiam Angelorum, quod statim ipsi jussi sunt adorare, ut dicitur ad Hebr. 1; ergo non est credibile fuisse caput in inferiori statu gratiae aut gloriae quam Angeli erant. Unde confirmatur, nam Angeli sancti parum post creationem suam acceperunt gloriam, in tertio, vel (ut alii volunt) in secundo instanti; ergo anima Christi illos superavit, et a primo instanti Deum vidi. Tandem conjectura, quæ ex D. Thoma hic colligitur, optima est, quia Christus de justitia meruit aliis gratiam et gloriam. Ergo decuit ut a principio ipse haberet gloriam et gloriam, quia, licet visio Dei proprie et per se non requiratur ad meritum, tamen in eo, qui est perfectissimum principium omnis meriti, quique ad suam sanctificationem non indigebat merito, convenientissimum fuit ut gratia consummata esset illi principium meriti. Unde confirmatur, quia Adam, eo quod futurus erat naturale principium generis humani, creatus fuit a principio perfectus in naturalibus; ergo Christus, qui est supremus auctor gratiae et gloriae, debuit a principio sue conceptionis habere gloriam et gloriam summe perfectam.

6. *Dubium.* — *Responsio.* — Sed quæres qua certitudine hæc doctrina tenenda sit. Aliqui existimant simpliciter esse de fide. Sed non videtur, quia Scriptura testimonia non sunt adeo expressa, quin aliis modis explicari possint, et nulla etiam extat de hac re Ecclesiæ definitio, neque etiam traditio est satis aperta; nam, licet Theologi in hac veritate asserenda

consentiant, non tamen illam affirmant ut dogma fidei, et fere eodem modo loquuntur sancti Patres; et ideo alii solum dicunt esse opinionem ita veram, ut contrarium opinari temerarium sit. Et hæc censura est mitissima omnium quæ fieri potest; existimo enim contrarium sententiam, etiam erroneam et proximam hæresi esse, quia Scripturæ testimonia, adjunctis expositionibus et testimoniiis Patrum, et consensu Doctorum omnium Catholicorum, sufficient ad hanc certitudinem praestandam.

7. *Objectio.* — *Responsio.* — Sed contra hanc veritatem objici solent varia loca Scripturarum, quæ partim tractata sunt cum de gratia ageremus, partim attingentur in sequentibus. Nunc solum objicitur illud Luc. 22 : *Nonne oportuit pati Christum, et ita intrare in gloriam suam?* Ergo ante passionem non intravit in gloriam. Unde Joan. 7 dicitur : *Nondum erat Spiritus datus, quia nondum erat Jesus glorificatus.* Et ideo, Joan. 17, orat ipse Christus : *Clarifica me, Pater,* etc. Respondet, hæc testimonia intelligi de gloria resurrectionis et ascensionis, et de manifestatione et exaltatione nominis Christi, ut Patres omnes intelligunt.

8. *Objectio.* — *Responsio.* — Dices : Gloria corporis et animæ conjuncta necessario sunt, si corpus et anima inter se sint conjuncta; manat enim gloria corporis ex gloria animæ, ut Theologi docent cum Augustino, ep. 56. Respondet, fuisse quidem debitam gloriam corpori Christi a principio conceptionis, non tantum ratione gloriae animæ, sed etiam ratione unionis; tamen propter nostram redemtionem, divina dispensatione, illa ad tempus caruisse, cuius rei significationem quamdam in Transfiguratione tradidit, ut dictum est.

SECTIO II.

Utrum in anima Christi sit scientia connaturalis animæ humanæ.

1. *In anima Christi scientia acquisita, seu connaturalis.* — In hac quæstione, sicut in præcedenti dixi, nulla est difficultas de hac scientia secundum se, seu absolute considerata, sed solum in tempore et modo quo Christi anima cœpit habere hanc scientiam. De qua re nihil hoc loco dicam, quia pendet ex multis, quæ circa quæst. 12 D. Thom. tractanda sunt, ubi hoc melius expedietur; et ideo hic brevissime dicendum est, certum omnino esse Christum Dominum habere sci-

tiam connaturalem animæ humanæ. Ita docent omnes Theologi, in 3, d. 13 et 14; quamvis Bonav. soleat in contrarium citari, quia negat fuisse in Christo scientiam acquisitam. Sed non est credibile eum esse locutum de substantia ipsius scientiæ (ut ita dicam), sed de modo acquirendi illam, ut ex sequenti sect., et magis ex disp. 28 constabit. Richard. vero ibi, a. 3, q. 2 et 3, videtur hanc sententiam docere; quia sentit scientiam infusam animæ Christi fuisse superioris rationis a scientia connaturali homini, et tamen præter illam negat in Christo fuisse aliam acquisitam; sed est sententia omnino falsa. Unde sine magno errore negari hæc veritas non potest, quia (ut supra late citatum est) in Christo est natura humana cum omni proprietate et perfectione illi connaturali; sed scientia humana est una ex maximis perfectionibus humanæ naturæ; ergo. Deinde supra ostendimus fuisse in intellectu Christi actus intellectus naturales; ergo maxime actus scientiæ; ergo. Tertio, quia habuit virtutes morales connaturales homini; ergo et prudentiam naturalem; ergo pari ratione alias scientias. Denique Angeli habent scientiam sibi connaturalem, eamdem habent beati, habuit etiam Adam in statu innocentiae, et in universum perfectio gratiae non destruit perfectionem naturæ, quæ imperfectionem non includit, perfectioni gratiae repugnantem; ergo. Neque contra hoc occurrit nova objectio, præter eas quæ fieri solent de beatis, quas tetigit D. Thomas supra, art. 4 hujus quæstionis.

2. *Quid nomine scientiæ connaturalis hic intelligatur.* — *In Christo ars factibilium fuit.*

— *In Christo scientia experimentalis.* — Sed observandum est primo, nomine scientiæ hic intelligi omnes virtutes intellectuales, scilicet, intellectum seu habitum principiorum, de quo nulla potest esse dubitandi ratio, cum assensus principiorum sint maxime evidentes, et connaturales homini; sapientiam deinde ac scientiam. De quibus solum potest dubitari, quia in hominibus non sunt sine admitione opinionum et incertitudinis. Dicendum vero est in Christo fuisse quoad conclusiones evidentes, quæ per lumen naturæ certe esse possunt. De iis vero rebus de quibus lumen naturæ consequi non potest evidenter cognitionem, assecutus est Christus quidquid ratio naturalis consequi potest, et omnes rationes probabiles, aut verisimilia judicia opinionum omnium; non tamen per hæc de veritate ipsa judicabat, sed vel suspendebat assensum, vel

de probabilitate, quæ evidens esse poterat, judicium ferebat. Præterea comprehendit etiam potest prudentia, de qua jam dictum est. Et ultimo etiam artem complectimur, quæ, ut est intellectualis virtus, etiam pertinet ad absolutam perfectionem intellectus, et fortasse a scientia non multum distinguitur, nisi in materia factibili; ait autem D. Thomas infra, q. 13, art. 1, ad 3, fuisse in Christo scientiam omnium factibilium. Nec refert quod ars videtur esse conjuncta cum usu; nam, licet ipsa dirigat usum, non tamen ab illo essentia liter pendet; tota enim perfectio artis, quæ ad intellectum spectat, sine usu haberi potest.

3. Observandum secundo est, scientiam hanc connaturalem generaliter dictam, prout comprehendit omnem naturalem cognitionem evidentem, duplum distinguere posse: est enim quædam cognitio quæ vocatur experimentalis, et potissimum versatur circa singularia, quæ per sensum experimur, ex quo intellectus accipit evidentem cognitionem in ipsa experientia fundatam. Alia est cognitio evidens conclusionum ex propriis principiis naturali lumine evidentibus, quæ proprie vocatur, seu meretur nomen scientiæ; hic vero utrumque genus cognitionis sub hac voce comprehendimus, nam cum utraque harum cognitionum naturalis sit homini, et perfectionem afferat sine imperfectione, unioni aut beatitudini repugnante, dubium non est quin utraque fuerit in Christo, ut latius q. 12 tractabitur.

SECTIO III.

Utrum fuerit semper in anima Christi scientia rerum in proprio genere supernaturalis et per se infusa.

4. Tractavi prius de scientia naturali quam de hac infusa, ut ratio dubitandi, et opinio num varietas, quæ hic esse potest, melius intelligatur. Ratio enim difficultatis est, quia per scientiam beatam et naturalem habet anima Christi omnem cognitionem et perfectionem, quæ vel ex Scripturis, vel ex dignitate personæ, vel ex munere Redemptoris, vel ex capacitatem intellectus humani, vel denique ex quovis alio indicio vel signo colligi potest. Habet enim per illas duas cognitiones, perfectionem naturæ debitam et gratiae, et consequenter habet actum respondentem capacitatib; naturali intellectus, et obediential; habet cognitionem rerum omnium naturalium

et supernaturalium, contingentium et librarum; quorsum ergo necessaria est alia scientia?

2. Propter hoc quidam Theologi videntur aperte negare habuisse animam Christi hanc scientiam. Ita sentit Bonav., in 3, d. 14, a. 3, q. 1 et 2; quanquam enim concedat habuisse Christum scientiam infusam, aperte tamen sentit illam fuisse naturalem, et infusam per accidens; propterea enim negat ibidem, Christum aliam scientiam sibi acquisivisse, et illam scientiam dicit esse similem illi quam Adam habuit in statu innocentiae, et idem sentit Alens., 3 p., q. 13, memb. 1 et 2, quia non aliter ponit scientiam infusam in Christo quam in Adamo; et fere eodem modo loquuntur alii Nominales, ut Almain., Gab., et alii, in 3, dist. 14; Scot. vero ibi, q. 3, et Durand., q. 3 et 4, medium quamdam videntur habere opinandi rationem; nam circa res naturales, quæ per naturalem scientiam humanam cognosci possunt, non putant habuisse Christum aliam scientiam per se infusam; circa alias vero res, quæ naturalem capacitem humani intellectus superant, illam videntur admirare, fortasse ut non tantum in Verbo, sed etiam in proprio genere cognoscantur. Sed hoc jam pertinet ad questionem de objecto hujus scientiæ infusæ, quæ infra, q. 11, tractanda est.

3. *Anima Christi habuit scientiam infusam.* — Dico primo, Christi animæ datam esse scientiam per se infusam, distinctam a beata et a naturali. Hæc est sententia D. Thomæ hic, et tota quæst. 11, quam ita intelligent et sequuntur Thomistæ omnes, Cajet., Capreol., in 3, d. 14, q. 1, art. 1, conc. 2, et a. 3, ad argum. contra illam; Paludan. ibi, q. 2; Richard., a. 3, q. 2 et 3, si attente legatur. Idem Marsil., q. 10, a. 2, et alii. Ex Scriptura, et Patribus non potest hæc conclusio efficaciter probari, ut ostendit ratio dubitandi in principio posita. Nam, licet ex Scriptura constet Christum fuisse sapientissimum, sapientia plus quam humana, et infusa, quia cognoscebat cogitationes hominum, et revelabat divina et supernaturalia mysteria, et futura contingentia, et Luc. 2, *adhuc infans sedebat in medio Doctorum, et stupebant omnes super prudentia et responsis ejus;* unde, Joan. 7, quidam interrogabant: *Unde hic litteras scit, cum non didicerit?* quamvis hoc (inquam) ita sit, quia tamen omnes hi effectus vel demonstrationes sapientiæ proficiunt potuerunt ex sola scientia beata, ideo non potest ex illis

efficaciter concludi alia scientia per se infusa. Arguitur ergo ratione probabili, et pro materiae qualitate sufficienti. Primo, quia Christus non solum erat comprehensor, sed etiam viator; ergo etiam ut viator debuit habere cognitionem aliquam supernaturalem, quia visio est propria scientia comprehensoris. Secundo, quia hæc scientia possibilis est, et expedit pluribus modis cognoscere creaturas, atque adeo non tantum in Verbo, sed etiam in ipsis per proprias earum species. Propter quam causam Augustinus, 4 Genes. ad lit., c. 23, et 24, duplē scientiam in Angelis distinguunt, matutinam, et vespertinam; et huc etiam tendit ratio D. Thomæ, in art. 3, pertinere ad perfectionem proportionatam intellectui cretato, tam secundum se, quam elevato per gratiam, ut cognoscat res per proprias species, ut ibi exposuimus. Et hæc conclusio magis cum sequenti confirmabitur.

4. *Scientia infusa Christi ab instanti conceptionis.* — Dico ergo secundo: Christi anima habuit hanc scientiam a primo instanti sue creationis. Ita sentit D. Thomas, et omnes qui illam ponunt. Et probari potest ex precedentibus, addito testimonio Pauli, ad Hebr. 10, ubi de Christo dicit: *Ingrediens mundum dicit: Hostiam et oblationem noluisti, corpus autem adaptasti mihi, etc., ex Psal. 39;* et infra subdit:

In qua voluntate sanctificati sumus, satis significans, in ipso ingressu, atque adeo in primo momento conceptionis sue, cognovisse Christi animam voluntatem Patris, et mysteria nostræ redēptionis, et voluntarie obtulisse vitam pro hominibus, et per illam voluntatem, nostram sanctificationem meruisse. Hinc ergo satis probabiliter colligitur, illam cognitionem ad hanc scientiam per se infusam pertinuisse; fuit enim sine dubio supernaturalis cognitionis, cum esset de supernaturalibus mysteriis; et cum illa fuerit fundamentum meriti, credibile est non fuisse tantum visionem comprehensoris, sed cognitionem aliam scientiæ infusæ. Facit etiam illud Isai. 7: *Butyrum et mel comedet, ut sciat reprobare malum, et eligere bonum;* ubi Hieronymus: *Id est, adhuc puer hoc sciet, quæ scientia electiva melius accommodatur scientiæ infusæ.* Denique faciunt illa communia testimonia Isaiae 11: *Egredietur virga, etc., et requiesceret super illum, etc.;* et Coloss. 2: *In quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ Dei.* Posset etiam hoc confirmari testimoniis Patrum, asserentium Christi animam a principio fuisse sapientia plena; sed ea omitto, quia non de

hac scientia in specie loquuntur, sed in communi de sapientia, et ita in superioribus sufficienter facta sunt, et videri possunt in Bellarm., lib. 4 de Christi anima, cap. 3. Ratio vero est saepe jam tacta. Primo, quia tota hæc sapientia data est Christo ratione unionis, quam a principio habuit, et neque illi fuit necessarium, nec nobis utile illa carere aliquo tempore. Secundo, quia hæc scientia aliquo modo pertinet ad perfectum statum beatitudinem animæ Christi, non quidem ut essentia lis, sed quasi accidentalis perfectio; quæ cum non pendeat a corpore, statim dari debuit. Imo addit Marsil. supra, hanc scientiam infusam manare a beata, ut a causa efficiente, quod videtur gratis et sine fundamento dictum; quia actus secundus amoris vel cognitionis non efficit aliiquid, nisi fortasse interdum habitum, qui similes actus producat. Satis ergo est si dicamus, hanc scientiam esse convenientem dispositionem vel perfectionem intellectus beati. Tertio, argumentari possumus, quia in Christo etiam pertinuit hæc scientia ad perfectum statum viatoris; quia, licet sit etiam perfectio comprehensoris, tamen, quatenus respectu Dei est abstractiva cognitionis, est magis accommodata ad statum viatoris; Christus autem a primo instanti sue conceptionis fuit perfecte viator et comprehensor. Denique Angelis in primo instanti sue creationis infusa est scientia illis connaturalis; sed hæc scientia est etiam connaturalis Christo ratione unionis; ergo.

5. *Dubium. — Responsio.* — Ratio dubitandi in principio posita ex dictis satis est expedita. Quæret vero fortasse aliquis quo gradu certitudinis tenenda sit doctrina posita. Non nulli enim Theologi temerarium esse dicunt negare hanc scientiam. Sed vereor ne hoc temere dictum sit, quia ubi nulla est auctoritas Scripturæ vel Patrum, quæ multum urgeat, et graves Theologi inter se dissident, solumque conjecturis utuntur, non video cur temeritatis nota inurenda sit. Negare igitur omnem scientiam infusam in anima Christi, esset plus quam temerarium et erroneum, quia

FINIS TOMI DECIMI SEPTIMI.